

NR 7
AUGUST
2019

Lääne-Nigula valla ajaleht

Kaasava eelarve objektid saavad riburada valmis

13. juulil toimunud Nõva sadamapeo raames avati sadama ujuvkai – kohaliku rahva poolt ammu oodatud ettevõtmine. Ujuvkai ehitust rahastati Lääne-Nigula valla kaasava eelarve raames. Päril esimene ellu viidud kaasava eelarve objekt sadamakai siiski polnud, sest Linnamäe spordiplatsi kastmissüsteem edestas

seda mõne päevaga. Muidugi ei ole kaasava eelarve elluviimisel tähtis võistlus selle nimel, mis objekt ja mis järjekorras valmis saab, oluline on lõpptulemus. Augustikuu jooksul peaksid valmima ka Pürksi ja Martna külade mänguväljakud ning ülejäänud objektide valmimine jääb sügisperioodi.

Käesoleva aasta mais algas Oru Spordiklubi eestvedamisel Linnamäel, Oru vana kooli juures asuva spordiplatsi rekonstrueerimine.

Esimese etapina teostati pinnase ettevalmistustööd ning paigaldati jalgpallimuru, oma järke jäävad ootama jooksurajad,

võrkpalliplats, tribüünid jms. Lääne-Nigula valla kaasava eelarve rahvahääletusel kogunes piirkonna inimestelt Oru spordiplatsi kastmissüsteemi toetuseks kõige rohkem poolthääli (104). Saadud summa aitas väljakule rajada puurkaevu, paigaldada torustiku ja pumbasüsteemi ning mis möödujale lisaks järjest ilusa-

maks muutuvale pinnakattele veel silmaga nähtav - platsil sibab ringi pisike punane kastmismasin. Kui muru juurdunud ja inventar paigas, saab staadionil tõenäoliselt juba augustikuus esimesed väravad lüüa.

Loe veel lk 4

Vallaga asjaajamine mugavamaks

Mikk Lõhmus
vallavanem

Infotehnoloogilised lahendused on toonud uued võimalused omavalitsusega asjaajamise hõlbustamiseks. Kahjuks kasutatakse neid võimalusi ka täna liiga vähe ning liiga sageli kohtab inimesi, kes tulevad paberil avaldusi täitma, selle asemel, et teha see kõik mugavalt valla veebilehe vahendusel. Sama ebamugav on ka avaldusi eraldi alla laadida, digiallkirjastada ja meiliga edasi saata.

Alljärgnevalt mõned juhtnöörid, kus asi enda jaoks mugavamaks ja meeldivamaks teha.

Valla veebilehel www.laenenigula.ee pääses leiate **E-TEENUSED**, millele klõpsates jõuate valla e-teenuste ja toimingute keskkonda. (selle aadress

on <https://www.laenenigula.ee/teenused-ja-toimingud1>)
Avanenud lehelt leiate kõikide enam vaja minevate teenuste kirjeldused koos vastavate teenuste elektrooniliste blankettidega. Selliste teenuste hulgas on:

- Sünnitoetuse taotlemine
- Matuse-toetuse taotlemine
- Sotsiaaltoetuse taotlus
- Koduteenuse taotlus
- Jäätmeveost vabastamise taotlus
- Raieloa taotlemine
- Maa- ja ehitusalased taotlused
- Haridusalased taotlused
- Muud ja spetsiifilisemad taotlused (nt puurkaevu asukoha nõusolek, taotlus avaliku ürituse korraldamiseks jms)

Lisaks kindlate teenuste blankettidel on olemas ka nn „lihtsa teenuse

avaldus“, mille raames saab esitada vallale ükskõik missuguse mure või rõõmu. Iga blanketi juures on vastava teenuse kirjeldus, viide asjakohasele õigusaktidele ning asja eest vastutava ametniku kontaktid.

Taotluse esitamiseks tuleb ennast valla veebilehele sisse logida kasutades selleks ID-kaarti või mobiil-ID. Sisse saab logida veebilehe ülemises paremas nurgas olevale „logi sisse“ nupule klõpsates. Pärast sisselogimist võib juba vajutada „taotluse elektroonilise vormi“ nupule ning Teie ees avaneb eeltäidetud avalduse blankett (täidetud avaldaja nimi ja isikukood, vajalikel blankettidel andmed laste või kinnisvara kohta).

Pärast blanketi täitmist ja vajadusel lisadokumentide üleslaadimist tuleb

dokument vastava nupule klõpsates esitada, misjärel palutakse taotlejal avaldus digiallkirjastada. Kinnituskiri avalduse esitamise kohta tuleb koheselt ka avaldaja e-posti aadressile ning avaldus suunatakse õigele vastutavale ametnikule.

E-avadused

- lihtne ja mugav täita
- kohene digiallkirja andmise võimalus
- vormide väljad on riiklike registrite andmetega eeltäidetud
- kodanik saab e-postile kinnituse, et tema taotlus on esitatud

E-teenustega seotud probleemide esinemise korral pöörduda arendus- ja turundusjuhi poole e-postil heli.randes@laenenigula.ee

Vallavanema vastuvõtuajad septembris

- 2.09 Martna osavallavalitsus
- 9.09 Kullamaa osavallavalitsus
- 16.09 Noarootsi osavallavalitsus
- 30.09 Nõva osavallavalitsus

Volikogu istung toimus 26. juunil 2019 Risti kultuurikeskuses

Kersti Lipu

Lääne-Nigula vallasekretär

Istungil osales 24 volinikku, puudus 1. Päävakorras oli 15 punkti, kehtestati 1 määrus ja võeti vastu 8 otsust.

Istung algas traditsiooniliselt vallavanema informatsiooniga. Mikk Lõhmus tänas kõiki volikogu liikmeid, kes osalesid ja abistasid laulupeo tule teekonna korraldamisel. Vallas toimuvad mitmed suured ehitustööd, Taebla koolimaja ehitustöödega ollakse graafikus, tegemisel teede pindamised, lõppenud Martna lasteaia hoone akende vahetamise ja soojustamise hange. Kahjuks ei saanud seekord KIK-st toetust ei Nõva ega Rõude veevärkide suuremahulised projektid, kindlasti esitatakse taotlused uuesti järgmise aasta voores. Arutatakse võimalusi Risti Hooldekodu laiendamiseks, Risti Tervisekeskuses on

leitud ajutine lahendus perearsti teenuseks. KIK-i loodusharidusprojektist said rahastuse Taebla Kool, Nõva Kool, Palivere Põhikool, Oru Kool ja Palivere Lasteaed, kokku ca 15000 eurot.

Võeti vastu Lääne-Nigula valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kasutamise eeskiri.

Toimus spordi tegevustoetuse taotlemise ja sportlaste tunnustamise korra esimene lugemine, eelnõu muudatusettepanekute tähtajaks määrati 6. september 2019.

Toimus valla põhimääruse ja osavaldade põhimääruste muutmise esimene lugemine, teine lugemine plaaniti volikogu augustikuu istungile.

Võeti vastu otsus Ramsholmi kinnisasjale sundvalduse seadmise kohta.

Kinnitati revisjoni kontrolli tulemused ning kii-deteti heaks Lääne-Nigula valla 2018. aasta konsolideeritud majandusaasta aruanne.

Otsustati anda mittetulundusühingule Nõva Pensionäride ühendus tasuta kasutusse Nõva külas Apteegi kinnistul asuva ambulatooriumi-hoone seltsiruumid.

Otsustati müüa Rõude külas asuv Siimu tee 8 korter nr 12 senisele üürnikule hinnaga 1300 eurot.

Tehti otsus Oru Kooli aula ehituseks Linnamäe külas ning sellega seoses asutati valla 100%-lise osalusega äriühing nimetusega OÜ Oru Kultuurisaal.

Seoses volikogu liikmete vahetumisega toimusid külaelukomisjoni esimehe ja aseesimehe valimised. Esimeheks valiti taas Arvo Ninn ja aseesimeheks sai Ülle Heinleht. Kinnitati ka uus külaelukomisjoni koosseis, kuhu kuuluvad lisaks esimehele ja aseesimehele Rutt Lillepea, Andrus Eilpuu, Kadi Paaliste, Vaike Nõu, Marje Viigipuu, Kristo Priimägi, Tiiu Tulvik.

Komisjonide koosseisude kujundamisel tuleb seadusest tulenevalt arvestada erakondade ja valimisliitude esindajate osakaalu volikogus, lisaks kehtib ühinemislepingust tulenev piirkondade esindatuse nõue.

Kuulati AS Eesti Energia Taastuvenergia arenduse projektijuhi Oliver Zereeni, AS Enefit Green juhatuse liikme Innar Kaasiku ja AS Eesti Energia uute energialahenduste projektijuhi Alo Kelderi tutvustavat ettekannet planeeritava Risti tuulepargi arenduse teemal.

Lepiti kokku, et järgmine volikogu istung korraldatakse 22. augustil 2019 Nõval.

Kõigi volikogu avalikustamisele kuuluvate ot-sustega ja istungite protokollidega saab tutvuda valla veebilehel asuva dokumendiregistri kaudu. Määrused on avalikustatud Riigi Teataja veebilehel.

TEADE

Lääne-Nigula Vallavalitsus maksab esmakordselt 1. klassi õppima asuvale lapsele, kelle elukoht Eesti rahvastikuregistri andmetel on Lääne-Nigula vald, koolimineva lapse toetust. Toetust makstakse ühele lapsevanemale või eestkostjale kooli direktori poolt kinnitatud 1. klassi minejate nimekirja alusel, vanem toetuse saamiseks eraldi avaldust esitama vallavalitsusele ei pea. Koolile aga tuleb esitada lisaks arveldusarve number, kuhu toetus kantakse. Teise kohaliku omavalitsuse haldus-territooriumil asuva kooli 1. klassi astuva lapse puhul, kelle elukoht Eesti rahvastikuregistris on Lääne-Nigula vald, peab lapsevanem toetuse saamiseks esitama avalduse vallavalitsusele hiljemalt 1. oktoobriks piirkonna sotsiaaltöötajale. Esma-kordselt koolimineva lapse toetuse suurus on 200 eurot.

Omniva aitab: korrektse postkasti spikker

Postkast on midagi sellist, mis püsib aastaid või aastakümneid. Siiski tuleks aeg-ajalt jälgida, kas postkast suudab „teenindada“ praeguseid hoopis mahukamaid saadetisi. Eestis on ligikaudu 600 000 postkasti, millest kõik ei vasta nõuetele ning mis teevad kirjakandja töö raskeks, kui mitte võimatuks.

Korrektssed postkastid teevad kirjakandjate töö lihtsamaks ja aitavad tellitud saadetistel Sinu postkasti kiiremini jõuda. Postkastidele kehtestatud minimaalsed mõõtmed on 25x35x6 cm, kuid soovituslik on kasutada märgatavalt suurema mahutavusega postkaste. Postkasti postitamiseks ette nähtud ava minimaalsed mõõtmed on 2x23 cm. Lisaks võiks postkast olla pealt täidetav, et vältida saadetise kokku mürdmist ja lukustatav, et tagada saadetise turvalist säilimist.

Postkasti paigaldamisel jälgi, et postkastile oleks tagatud aastaringne ligipääs ja et tee postkastini ning postkasti alune oleks vaba takistustest (lumi, jää, jalgrattad, lapsevankrid, suusad jne). Postkast peab tagama saadetiste kaitstuse ilmastikuolude eest ilma ligipääsu piiramata. Kindlasti peab postkast olema juurdepääsetav hoolimata kellaajast, et võimaldada postikulleril osutada varajast lehekannet.

Oluline on ka, et postkast oleks korralikult tähistatud, sest tähistamata postkast teeb keeruliseks kirjakandja töö ning oodatud saadetised ei pruugi kohale jõuda. Juriidilise isiku postkastile peab olema märgitud ka ettevõtte nimi/nimed, et kindlustada posti toomine neile ettevõtetele, kes postkasti kasutavad.

Kortermajades paigaldatakse postkast kortermaja välisukse vahetusse lähedusse. Näiteks saab kasutada välisukse sisse paigaldatavaid postkaste, et tagada ligipääs ilma välisust avamata. Juhul, kui postkastid on paigaldatud trepikotta võiks kasutada universaalkõõli, mis tagab kogu maja trepikodade ligipääsetavuse ühe võtmega.

Eramaja puhul paigaldatakse postkast elamut piirava aia külge. Aia puudumisel on heaks tavaks paigaldada postkast krundi teepoolsele piirile. Hoolitseda tuleb ka selle eest, et koduloomad (eelkõige koerad) ei pääseks postkasti juurde või teisele poole aeda, sest sellisel juhul on postikulleril õigus keelduda postkasti teenindamast oma turvalisuse tagamiseks.

Külades paigaldatakse postkastid eeskätt põhimaantee või suurema hooldatud tee äärde, koondades ümbruskonna adressaadid ühte kohta. Kokkuleppel paigaldatakse postkast elu- või asukohast mõistlikule kaugusele, näiteks lähimasse bussipeatusesse, küla infotahvli juurde või teeotsa. Alati tuleb arvestada asjaoluga, et oleks tagatud võimalus sõiduki ajutiseks peatumiseks ning seejuures oleks tagatud peatuvate sõidukite ja inimeste ohutus. Tagatud peab olema ka aastaringne ligipääs postkastile ning teehooldustööde teostamine. Postkastil peab olema nähtavale kohale märgitud küla ja talu nimi.

Kui soovid oma postkasti asukohta muuta, siis teavita oma soovist ka Omnivat kodulehel asuva veebivormi abil. Vajadusel võetakse sinuga ühendust, et postkasti asukoht kinnitada või selle paigaldamist täpsustada. Kindlasti on oluline postkasti asukoht kooskõlastada, sest kahjuks ei ole võimalik posti toimetada nendesse postkastidesse, mille asukoht ei ole kinnitatud. Samuti ei ole Omnival kohustust toimetada saadetisi postkasti, mille paigutamine ei ole kooskõlastatud.

Augustikuu lõpuni on Omniva e-poest võimalik soetada soodushinnaga postkaste.

1. juulist muutus Eestis surma registreerimise kord

01.07.2019 muutus Eestis surma registreerimise süsteem ning surmafakti andmeid hakkab rahvastikuregistrisse edastama meditsiinasutus. Tervishoiuteenuse osutaja (arst) vormistab surmateatise paberdokumendi asemel elektroonselt, edastab surma kohta info rahvastikuregistrisse ning surm registreeritakse automaatselt. Seoses sellega lõppes Lääne-Nigula Vallavalitsusel alates 01. juulist.2019 surma registreerimise pädevus ja surma vallavalitsuses enam registreerida ei saa. Erandjuhtudel registreerib surma maakonnakeskuse kohalik omavalitsus - Haapsalu Linnavalitsus.

Erandolukorrad on järgmised:

- inimene suri Eestis, kuid tervishoiutöötaja ei edastanud surma andmeid rahvastikuregistrisse ning andis surnu lähedasele paberil surmateatise;
 - inimene suri välisriigis ja tema viimane elukoht oli Eestis või oli tal Eesti kodakondsus (NB! surm ei tohi olla registreeritud välisriigis).
- Kui surm on registreeritud välisriigis, tuleb välisriigi surmadokument surma andmete kandmiseks rahvastikuregistrisse esitada maakonnakeskuse kohalikule omavalitsusele või Eesti konsulaarasutusele välisriigis.

Samas saavad lahkunu lähedased vallavalitsusest jätkuvalt taotleda matusetootust. Sotsiaaltoetuste taotlemiseks Lääne-Nigula Vallavalitsuses kohapeal on vajalik kaasa võtta isikut tõendav dokument ja pangakonto number.

Kersti Lipu, vallasekretär

Elukohaandmete korrastamisest

Pärast igakordseid valimisi teavitab Siseministeerium kohalikke omavalitsusi tagastatud valijakaartidest. Valijakaarte tagastatakse erinevatel põhustel. Enamlevinud põhjused on: saaja ei ela aadressil ja postkast puudu.

Saaja ei ela aadressil – **RRS** § 68 kohaselt on rahvastikuregistri subjektis olev isik kohustatud tagama rahvastikuregistris enda ja oma alaealiste laste ning eestkostetavate elukoha aadressi olemasolu ja õigsuse. Kui teie postkasti on saabunud eelmiste valimiste ajal valijakaart võõrastele isikutele, siis palun pöörduge selle informatsiooniga vallavalitsusse või osavalla valitsusse.

Postkast puudu – Siseministeerium edastab paberkandjal valijale valijakaardi, aga isikule valijakaarti kätte toimetada ei õnnestu, sest puudus postkast. Sellega seoses tuleb meelde – kui olete tellinud paberil valijakaardi, palun hoolitsege selle eest, et teil oleks olemas postkast. Lisaks valijakaartidele saadetakse isikutele ka muud neile vajalikku ametlikku posti ning ka see ei jõua sellisel juhul isikuteni.

Võimalik on tellida eesti.ee aadressilt endale ka elektrooniline valijakaart, mis saadetakse isiku e-posti aadressile.

Võime ju arvata, et teame ja tunneme kõiki kohalikke, milleks meile sehkendamine aadres-

sidega, aga korras aadress on ülitähtis ennekõike sellisel juhul, kui vajame politsei, päästeteenistuse või kiirabi abi.

Registreerides oma õige elukoha aadressi rahvastikuregistris, saavad nii riik kui ka vald inimesega paremini arvestada. Elukohaandmete esitamata jätmine või valesse kohta registreerimine toob kaasa juhtumeid, kus on ilma jäänud kodukoha omavalitsuse toetusest või ei ole väljastatud juhuluba. Korrektse registreerimisega omandab inimene õiguse valida kodukoha omavalitsuse juhte ning saada kodukandist vastavaid teenuseid ja toetusi. Mis veelgi enam – kui inimese elukoht on registreeritud õigele aadressile, laekuvad tema makstavad maksud tegelikku elukohta ning kohalik omavalitsus saab selle arvelt maksumaksjale veelgi paremaid tugiteenuseid pakkuda.

Digitaalselt saate kontrollida oma rahvastikuregistrijärgse elukoha andmeid kodanikuportaalil **www.eesti.ee** (vajalik ID-kaart). **Kellegi digitaalselt andmete kontrollimise võimalus puudub, võib pöörduda:**

Martna Osavalla Valitsus telefon 472 5041
Nõva Osavalla Valitsus telefon 472 4670
Kullamaa Osavalla Valitsus telefon 472 4760
Noarootsi Osavalla Valitsus telefon 472 4350
Lääne-Nigula Vallavalitsus telefon 472 0300

Eesti Energia uurib võimalust rajada Ristile Eesti kaasaegseimat tuuleparki

Eesti Energia uurib, kas Risti on sobiv koht tuulepargi rajamiseks. Esialgsete plaanide järgi on tuulepark kavas rajada lähimast elumajast vähemalt kilomeetri kaugusele metsa, kus tuulikud jäävad võimalikult vähe silma ning segavad inimesi ja loodust kõige vähem.

Eesti Energia on endale seadnud eesmärgiks vähendada põlevkivi otsepõletamise teel saadud elektri tootmist ning tõsta puhtama ja keskkonnasõbraliku taastuvenergia osa oma tootmisportfellis. Aastaks 2023 oleme planeerinud toota juba 45 protsenti kogu elektrist taastuvatest ja alternatiivsetest allikatest. See läheb kokku ka Eesti riigi ja Euroopa Liidu eesmärgiga vähendada energiatootmisest tekkivat süsihappegaasi heidet. Samuti näeb Eesti energiamajanduse arengukava aastani 2030 ette suurendada taastuvatest allikatest toodetud elektri osakaalu 50%ni elektri lõpptarbimisest. Kuigi looduskeskkonna hoidmine on eestlastele väga oluline ja kliimapoliitika näeb ette puhtamat energiatootmist, ei ole tuuleparkide rajamine Eestis läinud lihtsalt. Viimased suuremad tuulepargid Eestis valmisid seitse aastat tagasi Paldiskis ja Narvas. Samas kui soovime riigina enda seatud taastuvenergia eesmärke täita ja vähendada vajadust elektrit teistest riikidest sisse osta, on uute tuuleparkide rajamine mõeldav.

Miks just Ristile?

Eestis on kõige tuulerikkamad alad ranniku ääres. Tuulepargi rajamist kavandades tuleb hinnata nii tuulepotentsiaali, maastiku iseloomu, ala suurust, elektrivõrguga liitumise võimalusi, asustuse tihedust ja paiknemist ning arvestada kaitseväärtuse ohuseiradarite asukohtadega. Kõiki neid tingimusi arvestades selgus meie esialgse analüüsi tulemusena, et Risti on tuulepargi rajamiseks väga hea potentsiaaliga koht. Lõpliku hinnangu, kas Ristile on võimalik tuuleparki rajada, annab keskkonnamõtjude strateegiline hinnang. Selle käigus uurivad eksperdid näiteks, kas piirkonda jääb kaitsealuseid loode, kas ja milline on tuulepargi mõju keskkonnale ning kas ja milline on müra, varjutuse ja visuaalne mõju. Keskkonnamõtjude hindamise käigus tehakse ka ettepanekuid, kuidas üht või teist mõju vähendada või üldse ära hoida. Näiteks tuulikute asendit planeeritakse ilmakaarte ja päikese liikumise suhtes selliselt, et varjutus ei põhjustaks häirivat mõju. Samuti välditakse tuulikute paigutamist lindude, eriti rändlindude lennukoridoridesse. Uuringud kestavad ligikaudu kaks aastat. See on avalik protsess, kus valla elanikel on korduvalt võimalik kaasa rääkida. Enne keskkonnamõtjude hinnangut ning vajaliku planeeringu kehtestamist ei ole Risti tuulepargi rajamine otsustatud. Me anname endale aru, et tuulepargi rajamiseks on vajalik kohalike elanike toetus ja me oleme avatud, et jagada projekti kohta pidevalt infot ja vastata kõikidele küsimustele. Oleme mitmel korral juba valla erinevate piirkondade elanikega kohtunud ja meil on hea meel, et enamiku inimeste suhtumine on olnud positiivne ja konstruktiivne.

Millisena me tuuleparki näeme?

Praegu on Eesti Energial eraomanduses maid 16 tuuliku rajamiseks, aga kuna asukoha potentsiaal on hea, siis me näeme, et maksimaalne tuulikute arv võiks olla kuni 30. Täpsemalt saab seda edasi uurida ja analüüsida planeeringu raames. Tuulepark hakkaks asuma vähemalt ühe kilomeetri kaugusel asustusest ja metsa sees. Oleme võtnud eeskuju Soomest ja Saksamaalt, kus tuuleparke on samuti metsa sisse ehitatud ja minimaalselt ühe kilomeetri kaugusele asustusest. Mets ja piisav kaugus summutavad tuulepargiga kaasneva heli ja tuulikud ei paista silma. Kui tuua võrdlus, siis on tuulepargist kilomeetri kaugusele kostuv helitugevus sarnane elutoaga, kuna helid sumbuvad metsa ja üldiselt tuulefooni.

Oleme koostanud erinevatest asukohtadest tuulepargi visualiseeringud ning need kinnitavad, et metsa vahetus läheduses asuvate hoonete puhul ei jää tuulepark näha. Tuulikud paistavad enim metsa seest välja tuulepargist kaugemal ja lagedamatel aladel. Oleme valla elanikega kohtumistel pakkunud välja, et konkreetsete koordinaatide alusel saame koostada ka personaalsed visualiseeringud, mille põhjal saab hinnata, millises ulatuses jääb konkreetse asukohta tuulepark näha või mitte.

Mis kasu saab kogukond?

Puhtast energiast saame parema elukeskkonna näol kasu loomulikult kõik. Kõige otsesemalt võidaks aga kohalik ettevõtluskeskkond atraktiivsuse kasvu näol, sest elektri otseühenduse võimalus annab olulise konkurentsieelise tööstusettevõtetele, kes rajavad oma tootmise tuulepargi lähedale. Näiteks Saaremaa laeva- tootja Baltic Workboats omab suuri tuulikuid ja saab sealt nii tehasesse elektrit, kui müüb ka ülejäägi elektrivõrku. Eestist on ka mitmeid selliseid näiteid, kus ettevõtte on rajanud enda tarbeks päikeseelektrijaamu katusele või siis koostootmisjaamu tootmise kõrval.

Näiteid saab tuua ka Põhjamaadest, kus suured energiatarbijad (Google, Facebook, IKEA) rajavad ise tuulepargi või teevad tuulepargi arendaja kokkuleppe, mis ulatuses tuulepargist tuleva elektri nemad ära ostavad. Samuti loob tuulepark mõningaid alalisi töökohti kas või teede hoolduses ning tuulepargi ehitusperioodil suureneb kindlasti ka toitlustus- ja majutusasutuste külastatavus. Paljud kohalikud omavalitsused on detailplaneeringutes ette näinud ka avalike teede rajamist suurematel kinnisvara arendustel. Ka on võimalik kohaliku kogukonna projekte toetada rahaliselt vastavalt tuulepargi tootangule. Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumis on välja töötamisel ka vastav regulatsioon, kuidas kohalik kogukond saab kasu, kui nende territooriumile rajatakse tuulepark või mõni muu olulise mõjuga ehitus.

Enim levinud küsimused:

Kui suur on tuulepargi müra?

1 km kaugusel tuulikust on müra 35-40db. Tuuliku poolt tekitatud müra on eeskätt turbini konstruktsioonist. Et tuulikute müratasest kahandada, on nüüdisaegsed tuulikud muudetud võimalikult voolujooneliseks. Tuulik on projekteeritud nii, et müra ja vibratsioon sumbuksid tekkekohas. Tehnoloogia areneb iga aastaga ning võrreldes kümme aastat tagasi Eestisse rajatud tuuleparkidega, on moodsad tuulikud efektiivsemad, aga ka vaiksemad. Lisaks summutab tuulikust eemale kanduvat heli mets.

Müra tase (dBA)	Müraallikas
0	Inimese kuulmislävi
20-30	Vaikne sosistamine
30-40	Mõõdukas tuul
35-40	Elutuba
40	Tuulik 300 m kaugusel
40-45	Vihmasadu
50-60	Vestlus
60	Linnasisene kontor
60-65	Liiklus kõrvaltänaval
70-75	Tihe liiklus magistraaltänaval
	Raskeveokite liiklus
85-90	Ketassaag, puur
100	Rokk-kontsert
110	Reaktiivlennuki start
120	(hoovõtuturaja ääres)
	Inimese valulävi
130-140	Tuulirelvad
140	(1 m kaugusel)

Kas tekib visuaalne reostus ja kui kaugelt see näha on?

Tuulepark asub metsas, mis varjab väga suurel määral tuuleparki. Tuulikud paistavad enim metsa seest välja tuulepargist kaugemal ja lagedamatel aladel.

Kas maid saab eraomanik Eesti Energiale ka rentida?

Eesti Energia on seni tuulepargi jaoks vajalikud maad omandanud, kuid tulevikus ei ole välistatud ka teistsugused koostöövormid.

Kus ja millal on võimalik inimestel kaasa rääkida?

Oleme kogu projekti käigus võimalikult avatud ja valmis projekti tutvustama kohalikele kogukonnale ja teistele huvigruppidele. Ametlikku tagasisidet projektile on võimalik anda planeeringu koostamise käigus, mil toimuvad ka avalikud arutelud.

Kas kohalike elanike arvamust tuulepargi osas arvestatakse?

Tuulepargi rajamiseks on vajalik eelnevalt läbi viia planeeringu protsess, mis on avalik ja mille käigus on kõigil võimalik avaldada arvamust. Planeering, ükskõik milline, on põhimõtteliselt ühiskondlik kokkulepe, kuidas konkreetset maa-ala kasutatakse. Seega on planeeringu käigus võimalik kõigil oma arvamust avaldada ja põhjendatud juhul võetakse arvamused kindlasti ka arvesse.

Miks on tekkinud olukord, et riigi ettevõtte tegeleb tuulepargi uuringutega ja maade ostmisega juba paar aastat enne, kui teavitatakse valda, RMKd ja Keskkonnaametit?

Projekt algab esmase analüüsiga, mis selgitab välja, kas projekt on üldse teostatav. Kui esmane analüüs annab kindluse, et tuulepargi rajamine võib olla võimalik, siis saab vajaliku maa-ala edasi uurida. Seejärel saab edasi minna juba planeeringu koostamise faasi, kus käivitatakse planeering ja keskkonnamõtjude hindamine, kus kaasatakse avalikkus, eksperdid ja teised osapooled, et detailsemalt selgeks teha, kas ja millistel tingimustel tuulepark antud asukohta sobiks.

Kaitsealuste linnuliikide kaitsekavades on viited sellele, et nende elupaikade läheduses ja oluliste linnualade piirkonnas ei ole tuuleparkide rajamine soovituslik. Distsantsiks on pakutud kuni 15 km. Kõnealuses piirkonnas on mitme kaitsealuse linnuliigi elupaik. Nende omavaheline vahed kaugus on vaid 2-8 km. Tuulikutest jääksid need elupaigad alates 0,5 km kaugusele.

Tuulepargi planeeringu koostamise üks osa on keskkonnamõju hindamine, mille käigus hinnatakse ka tuulepargi võimalikku mõju konkreetsetele kaitsealustele linnuliikidele võttes arvesse nende elupaiga asukoha, samuti kas tegemist võiks olla olulise linnualaga. Selleks tulebki kaasata keskkonnamõju hindamisse eksperdid, kes oskavad täpsemalt hinnata ka kaitsealused linnuliigid kasutavad tuulepargi ala näiteks toitumiseks, kui suures ulatuses kasutavad ja kas tuulepargi rajamine omaks neile olulist mõju ning kas on viise kuidas seda mõju leevendada.

Faktid

- Eesti Energia taastuvenergia tegeval tütarettevõttel Enefit Greenil on 20 tuuleparki, neist asub Eestis 15 (150 MW). Lisaks on Enefit Greenil tuulepargid Leedus.
- Suurima võimsusega tuulepark asub Leedus (60MW). Eesti suurim töötav tuulepark on Aulepas. Suurim planeeringu etapis asuv tuulepark on Tootsis, kus on plaanis rajada 46 tuulikut.
- 2019. aasta II kvartalis moodustas taastuvatest ja alternatiivsetest allikatest toodetud elekter Eesti Energia kogutoodangust 33%. Eesmärgiks on toota aastal 2023 45% elektrist taastuvatest ja alternatiivsetest allikatest.
- Risti tuuleparki oleks võimalik püstitada kuni 30 tuulikut, planeeringuala suurus 1300 ha, lähim asustus tuulepargist on kaugemal kui 1 km.

Eesti Energia kontakt: Eesti Energia Risti tuulepargi arenduse juht Oliver Zereen, Oliver.zereen@energia.ee

Lääne-Nigula valla arengukava täitmise aruanne avalikustamisele

Raina Jeeberg,
arendusnõunik

Lääne-Nigula valla arengukava 2018–2026 võeti vastu Lääne-Nigula Vallavolikogus 15.10.2018 määrusega nr 43. Arengukava koostamisel lähtuti viie varasema omavalitsuse arengukavadest, ühinemislepingust ning teistest riiklikest mõjutatavatest dokumentidest, läbi viidi 8 piirkondlikku seminari, lisaks kohtumised ettevõtjate, mittetulundusühingute ning valla allasutuste juhtidega. Täna on arengukava kehtestamiseks aasta möödunud ja aeg teha kokkuvõtteid.

Lääne-Nigula arengukava täitmise aruanne on avalikustatud valla veebilehel www.laenenigula.ee/arengukavad, vallamajas, teeninduskeskustes, raamatukogudes ja osavallavalitsustes 26. augustist kuni 9. septembrini. Kes soovib teha ettepanekuid arengukava muutmiseks või täiendamiseks, saab seda samuti teha kuni 9. septembrini, ettepaneku võib esitada valla veebileheküljel sellekohasel E-vormil (www.laenenigula.ee/teenused-ja-toimingud1), digiallkirjastatud kujul E-posti aadressil vv@laenenigula.ee või postiga.

Tähelepanu

Käesoleval suvel (perioodil 23.06 – 20.08) viib Lääne-Nigula Vallavalitsus elanike seas läbi rahuloluküsitluse hindamiseks elanike rahulolu valla teenustega. Rahuloluküsitlusele on interneti aadressil www.connect.ee/uuring/418622343/ ning soovi korral ka teeninduskeskustes ja osavaldades.

Kuna avalikkus on tundnud huvi, missugustes projektides on Lääne-Nigula vald osalenud (või osalemas) ja missuguseid mittetulundusühinguid toetanud, siis need nimekirjad avaldame ka käesolevas lehes.

Projektid, milles Lääne-Nigula vald on 2018. ja 2019. osalenud või osalemas

Mitmed loetletud projektid on alguse saanud juba varem, aastatel 2015–2017 ja jõuavad lõppplahenduseni alles nüüd

(nt Taebla Kooli ehitus, Palivere soojatorustik jmt)

- „*Taebla Lasteaia välispiirete soojustamine ja tehnosüsteemide renoveerimine*“ SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse meede „Avaliku sektori KOV allsektori lasteaiahoonetes energiatõhususe ja taastuvenergia edendamine“ Toetussumma 127 675 eurot.
- „*Martna Putkaste 3 korterelamu lammutamine*“ KredEx, meede „Kasutusest välja langenud hoone lammutamine“ Toetussumma 7266 eurot.
- „*Nõva külas, kortermajade ja koolihoonete üleminek lokaalsele küttele*“ SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse meede „Lokaalsete kütelahenduste ehitamine kaugkütelahenduse asemel“. Toetussumma 45 135 eurot. Toetuse taotles AS Lääne-Nigula Varahaldus.
- „*Palivere aleviku tänavavalgustuse rekonstrueerimine*“ SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse meede „Tänavavalgustuse taristu renoveerimine“ Toetussumma 187 730 eurot.
- „*Palivere aleviku kaugküttepiirkonna soojatorustiku renoveerimine*“ SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse meede „Amortiseerunud ja ebaefektiivse soojustorustiku renoveerimine ja/või uue soojustorustiku rajamine“ Toetussumma 154 865 eurot. Toetuse taotles AS Lääne-Nigula Varahaldus.
- „*Viidad valdadesse*“ teeviidad ja infovahvid Noarootsis, Nõval, Kullamaal. LEADER meede. Toetussumma 43 241 eurot.
- „*Taebla uue koolihoone ehitamine ja sisustamine*“ SA Innove, EL meede „Koolivõrgu korrastamise käigus toimuv jätkusuutlike koolide kaasajastamine“ Toetussumma 1 726 799 eurot.
- „*Taebla tootmisala infrastruktuurid*“ Riigi Tugiteenuste Keskus, EL meede „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“, toetussumma 303 073 eurot.
- „*Risti veetorn*“ INTERREG Estonian-Latvian programm, meede „Revival of Industrial heritage for tourism development“ toetussumma 12 000 eurot.
- „*Rannikuala matkatee*“ (Oru, Noarootsi, Nõva piirkond) INTERREG Estonian-Latvian programm, meede „Hiking Route along the Baltic Sea Coastline in Latvia and Estonia“
- „*Kättesaadav loodusturism*“ projekt erivajadustega inimestele. INTERREG Central Baltic meede „Nature Access to All“. Toetussumma 30 000 eurot.
- „*Maali Üürimaja ehitus Linnamäe külas*“. KredEx, meede „Elamufondi arendamise juhtumipõhine toetus“. Toetussumma 1 129 678 eurot. Taotleja Lääne-Nigula valla omandis olev OÜ Maali Üürimaja

- „*Matsalu piirkonna infostendide uuendamine*“ LEADER meede. Toetussumma 10 746 €, jagunes Lääneranna valla ja Lääne-Nigula valla Martna osavalla piirkonna vahel. Taotleja MTÜ Terra Maritima.
- „*Palivere Turismi- ja Tervisespordikeskuse teenuste arendamine, suusaradade- ja mäekeskuse lumetussüsteemide rajamine*“ Meede „Regionaalsete tervisespordikeskuste väljaarendamise toetus perioodil 2019–2022“ Toetussumma 40 000 eurot aastas. Taotleja Lääne-Nigula valla sõltuv üksus SA Põhja-Läänemaa Turismi- ja Spordiobjektide Halduskeskus

Lisaks eeltoodule on väiksemaid toetusi saanud valla koolid ja lasteaiaid SA KIK keskkonnahariduse ja HITSA Progetiigri taotlusvoorudest, noortekeskused sellekohastest toetusvoorudest jne.

2019. on ette valmistatud ja esitatud taotlused Österby sadama rekonstrueerimiseks ja militaarturismi eksponeerimiseks Noarootsis. Ettevalmistamisel on

projektid Kullamaa Keskkooli soojustamiseks, Pürksi Sotsiaalmaja rekonstrueerimiseks, sotsiaalmaja rajamiseks Martnasse jne.

Mittetulundusühingute investeeringutoetused 2018. ja 2019.

2018. mittetulundusühingute investeeringutoetused:

1. MTÜ Taebla Kultuuri- ja Spordiklubi Kehale ja Vaimule MTÜ-le 1414 eurot Taebla Kultuurikeskuse kinosali heli- ja valgustehnika projekti omaosaluseks;
2. Palivere Aleviselts MTÜ-le 545 eurot Palivere mänguväljaku korrastamiseks ja uute atraktsioonide soetamiseks;
3. Oru Spordiklubi MTÜ-le 1000 eurot Linnamäe terviseraja parendamiseks (raadamine, freesimine, hakkepuidu vedamine terviserajale);
4. Risti Huvi MTÜ-le 5000 eurot LEADER projekti MTÜ Risti käsitöömaja renoveerimise omaosaluseks;

2. Palivere Aleviselts MTÜ-le 545 eurot Palivere mänguväljaku korrastamiseks ja uute atraktsioonide soetamiseks;
3. Oru Spordiklubi MTÜ-le 1000 eurot Linnamäe terviseraja parendamiseks (raadamine, freesimine, hakkepuidu vedamine terviserajale);
4. Risti Huvi MTÜ-le 5000 eurot LEADER projekti MTÜ Risti käsitöömaja renoveerimise omaosaluseks;
5. Hara MTÜ-le 5000 eurot Hara sadama arendusprojekti raames telgi ja grill- suitsuahju soetamiseks;
6. Spordiklubi Martna MTÜ-le 1000 eurot Martna väljüsaali seadmete soetamiseks.
7. Oru Spordiklubi MTÜ - 2000 eurot;
8. Noarootsi Loometare MTÜ-le 990 eurot tõukerataste soetamiseks;
9. Tervem Noarootsi MTÜ-le 2069 eurot õmblusmasinate soetamiseks ning LEADER projekti omafinantseering käsitööruumide kordaseadmiseks;
10. EELK Nõva Püha Olevi Kogudusele 2000 eurot LEADER projekti omafinantseering Nõva kiriku renoveerimiseks;
11. Selts Suss MTÜ-le (Seljaküla) 1622 eurot suitsusauna vundamendi ehitamiseks;
12. Piirsalu Küla Selts MTÜ-le 500 eurot Piirsalu rahvamaja projektori, ekraani ja muude tarvikute soetamiseks;
13. Võntküla külaselts MTÜ-le 500 eurot külaplatsile abihoone ehitamisega seonduvate kulude osaline katmiseks.

2019. mittetulundusühingute ja sihtasutuste investeeringutoetused:

1. Noarootsi Loometare MTÜ-le 301 eurot triikimissüsteemi soetamiseks tekstiilkäsitöö klassi;
2. Suitsusauna Selts Suss MTÜ-le (Seljaküla) 5603,24 eurot LEADER projekti omaosaluseks;
3. Spordiklubi Martna MTÜ-le 1000 eurot PVC-katte paigaldamiseks Martna kaarhalli soojustamiseks;
4. Rõude Külaselts MTÜ-le 2493,41 eurot Rõude külamaja akende vahetuseks;
5. Risti Huvi MTÜ-le 3900 eurot LEADER projekti omafinantseering käsitöömaja sisekliima parandamiseks ja energiatõhususe tõstmiseks;
6. Priiatahtlikud Pritsumehed MTÜ-le 932,50 eurot Palivere pritsikuuri remondiks;
7. Semmi Kodu MTÜ-le 319,20 eurot Pürksi küla mänguväljaku tarvis.

Lääne-Nigula Vallavolikogu 16.05.2019 a otsusega nr 29 eraldati toetust Sihtasutusele Eesti Teatri Festival 9000 eurot PRIA poolt rahastatud projekti Saueaugu Teatritalu (Martna) rekonstrueerimise II etapp omaosaluse osaline katmiseks.

Lääne-Nigula vald seadis Ramsi teele sundvalduse

Andrus Post

Lääne-Nigula valla õigusnõunik

Viimastel kuudel on laialdast meedia-kajastust (näiteks ajalehes Lääne Elu) leidnud Lääne-Nigula Vallavolikogu otsus seada Ramsholmi kinnistut läbiva Ramsi erateele sundvaldus, mis looks õigusliku eelduse mainitud eratee tunnistamiseks avalikult kasutatavaks teeks.

Miks seda oli vaja teha?

Ramsi neem on Eesti mandriosa läänepoolseim punkt. Poolsaare tipus asub 0,5 ha suurune Lääne-Nigula vallale kuuluv „Puhkekoha kinnistu“ Vallale kuuluvat kinnistut kasutatakse

puhkekoha ja avaliku pääsuna merele ning antud kinnistu kohta on 2011. aastal kehtestatud ka seda puhkekohana käsitlev detailplaneering. Valla kinnistu on kolmest küljest piiratud Ramsholmi kinnistuga ja neljandast merega. MTÜ Einbi külaselts on 23.08.2018 üldkoosoleku kohaselt otsustanud, et Einbi küla elanikud avaldavad jätkuvat poolehoidu Ramsi poolsaare tipu avalikuks kasutuseks.

Ramsholmi kinnistu on alates 2016. aastast Prit ja Signe Kotkase omandis. Noarootsi vallavalitsuse 23.11.1995 korralduse nr 524-3 „Õigusvastaselt võõrandatud maa tagastamine“, millega tagastati Ramsholmi kinnistu, p 3.2 kohaselt kehtib tagastataval maal

kohustus mitte takistada liiklust avalikul teelõigul. 09.07.2003 kehtestatud Noarootsi valla üldplaneeringu, 15.06.2006 kehtestatud Noarootsi valla rannalade teemaplaneeringu ja 23.01.2008 kehtestatud Noarootsi valla elamualade teemaplaneeringu kaartide kohaselt on vaidlusalune tee märgitud „valla teeks“. Kahjuks aga ei olnud Ramsholmi kinnistule seni seatud asjaõiguslikke piiranguid. (märget kinnistusraamatus) Kinnistu uued omanikud pole olnud nõus tee avalikult kasutatavaks määramisega. Ramsholmi kinnistu omanikud on sulgenud Ramsi tee mootorsõidukite liiklusele (rajades piirava aia), põhjendades seda sellega, et kinnistut on kasutatud pahausk-

selt ATVde ja mootorratastega sõitjate poolt ning vaba aja veetmiseks, millega on kaasnenud lõkete tegemine, prügistamine jne. Jalgsiliiklejatele hetkel füüsilisi takistusi tehtud pole. Kuna valla üks põhiülesanne on seista nii oma valla inimeste huvide kui ka avaliku huvi eest laiemalt ja meie hinnangul on avalik huvi erateele sundvalduse seadmiseks kaalukas, siis otsustaski volikogu seada Ramsi teele sundvalduse. Kinnistu omanikud pöördusid halduskohtusse ja vaidlustasid nimetatud otsuse. Ühtlasi palusid nad kohtult ka esialgset õiguskaitset, mis takistaks vallal volikogu otsuse järgsete samade teostamist. Kohus jättis maaomanike esialgse õiguskaitse taotluse

rahuldamata. Põhiavalduse läbivaatamine toimub septembris-oktoobris.

Oleme seisukohal, et see vaidlus tuleb lõpuni pidada ja luua meie vallas pretsedent, mis annaks vastuse küsimusele – missugune on eraomaniku õigus omandile kui vastukaaluks on ka avalik huvi ehk kas võib ikka alati oma tahtmist mööda sulgeda läbipääsu kallasrajale, takistada avaliku iseloomuga tee kasutamist või sulgeda ligipääsu mõnele muule avalikule objektile. Vallas on veel mitmeid selliseid kinnistuomenikke, kes on käitunud sarnaselt Ramsholmi omanikuga ja selle tõttu ongi valla jaoks väga tähtsa kaaluga mainitud kohtupretsedent.

Lääne-Nigula vald tänab kõiki muusika- ja rahvatantsukollektiive, kes esindasid Läänemaad XXVIII laulu- ja XII tantsupeol "Minu Arm"

Kullamaa kirikutorn saab remondi käigus uue risti ja tornikuuli

Foto: Mikk Lõhmus

Ants Lipu

Kullamaa koguduse juhatuse esimees

Käesoleva aasta aprillis leidis meedias kajastust uudis avariilises seisukorras Kullamaa kirikutorni tipus oleva risti ja tornikuuli alla tõstmise kohta. See oli hädavajalik, kuna rist ja kuul olid väga amortiseerunud ja ohtlikuks muutunud. Rist on 150 aastat vana ja seda parandati viimati 87 aasta eest.

Kullamaa kogudus on tellinud restaureerimise projekti ja küsinud hinnapakkumised kullatud torniristi ja – kuuli restaureerimiseks. Soodsaim pakkumine on 20 868 eurot.

Selleks, et Kullamaa kiriku torn saaks Kullamaale väärilise kullatud risti, palub EELK Kullamaa Püha Johannese kogudus Teie kõigi abi. Tehes annetust EELK Kullamaa Püha Johannese koguduse arveldusarvele EE881010602003964007 palume kirjutada märksõnaks "KELLATORN".

Lisainfo tel. 5273594

Martna laste suvelaager Rõudes 17. – 18. juulil 2019

Küllike Valk, Martna kirikuõpetaja

Oodatud ja igatsetud suvelaager kutsus sellel aastal Martna lapsi Rõude külamajja. Tuldi üksi ja hulgakesi. Rõude külamaja ette moodustus lastest rivi nagu oreilivedest. Lapsi oli vanuses 2 – 12 aastat, kokku 27.

Sel korral, arvestades ilmaolusid, olid plaanis paiksemad tegevused. Õhtul meisterdasid lapsed lillepottidest džembesid ja papptorudest marakaid. Käisid hoogsad ettevalmistused järgmisel päeval toimuvaks džembe õpitoaks.

Külamaja suures saalis toimus samal ajal kohtumine virtuaalreaalsusega. Haapsalu Noorte Huvikeskuse Panga Noortekas tuli külla ja õpetas uut moodi mängu, leidlikkust, julgust ja tegutsemislusti. Õhtu edenedes võeti ette aga tantsulähing. Selles lähingus võitsid kõik! Kõigil oli lõbus, kõiki köitis mõnus muusika ja liikumisvabadus. Lõpuks saabus ka öörahu, kogu saali põrand kattus unenohinaga.

Hommikuvõimlemise asemel jätkus õhtul pooleli jäänud tants. Hommikusöögile järgnesid öömängud: T-särgi võistlus, pimekõnd, seebimullitamine. Ja siis saabus džembemeister Siim Koppel. Õu täitus mürina ja müdinaga, krõbina ja kolinaga, põrina ja tärinaga. Mängis suur orkester.

Laagri lõpetasid värsket piimast tehtud pannkoogid maasikamoosiga. Täiuslik koosviibimine, lustlikud tegevused ja vahvad sõbrad. Jätkame kooskasvamist.

Aitäh Anule ja Airele lastega mängimise ja tegevuste juhendamise eest!

Aitäh Rõude külamajale ja Janetile ning Margele!

Aitäh Rannarootsi Lihatoostusele laste köhutäie eest!

Kullamaa osavalla eakate suvised tegemised

Tänu Lääne-Nigula vallale, kes toetab meie tegemisi ja sõite, saame teha huvitavaid ettevõtmisi.

Juunikuus käisime Tallinna Loomaaia. Selles eas inimesed olid enamus käinud loomaaia oma lapsepõlves, siis oli Tallinna loomaaed veel Kadriorus. Nüüd on loomaaed suur ja huvitav.

Tagasiteel sõitsime Keila-Joa kaudu, kus külastasime Keila-Joa mõisaparki, mõisa seekord ei läinud, kuid soovime sinna tagasi tulla mingit etendust vaatama. Lahemaal käisime Arvo Pärdi keskuses, seal vaatasime filmi Pärdi elust ja tutvusime majaga. Krapsakamad käisid torniski ära.

Juulikuus osalesime Piirsalu Läänemaa eakate suvepäevadel.

23-24. augustil on meil ees sõit Narva. Vaatame etendust Kremli Ööbikud, giidiga ette nähtud linna ekskursioon. Teel külastame Sillamäe ja Jõhvi linna ning Toila parki ja käime ära Sinimägedes.

Eestkõneleja Mai Jõevee

Palivere ühendus pealinnaga paraneb

Lääne-Nigula valla ja MTÜ Põhja-Eesti Ühistranspordikeskuse esitatud pöördumise alusel kinnitas Maanteeamet uue AS GoBus kaugbussiliini nr 702 Kärda – Haapsalu – Tallinn sõiduplaani. Liini nr 702 väljumisele kell 7:45 Kärdlast on lisatud peatus Palivere. Paliveres peatub buss 10:30.

Muutus hakkab kehtima alates 21.08.2019.

Orelifestivali-kontsert Kullamaal

Loit Lepalaan

Kullamaa kultuurimaja juhataja

30. juuli õhtupoolikul sai arvukas kuulajaskond Kullamaa Püha Johannese kirikus harukordse muusikaelamuse osaliseks. Nimelt oli Tallinna Rahvusvahelise Orelifestivali raames meie auväärsel oreli mängimas Simone Vebber Itaaliast. Väga maitsekalt ja huvitatult valitud kontserdikavas võis osa saada ühe tänase Eestimaa säravama soprani Arete Teemets-Kerge laulukunstist.

Eesti vanima festivali kunstilise juhi, professor Andres Uibo hinnangul on Kullamaa orel haruldane ja erakordne oma kõlaomaduste poolest, tänu millele on Kullamaa juba aastaid orelistivali programmis.

Olgu mainitud, et Carl August Tanton ehitatud Kullamaa pillil, mis on hoitud ja väga heas korras, täitub tänavu 165. aastat.

Tänavuse kontserdi orelikunstnik Simone Vebber, kes kiitis ja hindas kõrgelt meie oreli, sai muusikalise hariduse Trento- ja Milano konservatooriumis oreli ja kopositsiooni alal. Ta on mitmete mainekate orelikonkursside laureaat ja teinud koostööd maailmaulsate orkestrite ning dirigentidega. Vebberi mängitud kavas olid Arcangelo Corelli, Johann Sebastian Bach, Joseph Haydeni, Johann Rincki ja Felix Mendelssohni helitööd. Arete Teemets-Kerge kaunil sopranihäälel kõlasid Antonio Vivaldi „Gloria“, Wolfgang Amadeus Mozarti „Laudate Dominum“ ja Max Regeri kaks vaimulikku laulu. Meeleoluka kontserdiõhtu lõpetas lisapalana Mart Saare laul „Õhtu palve“.

Kontsert salvestati Jaak Ellingu poolt heliplaadile. Külalised leidsid aega tutvuda Kullamaa rikka kultuurilooga ja külastasid helilooja Rudolf Tobiase kalmu. Tänu täheks kullamaalaste poolt said muusikud kaasa huvitavad helikanjad meil toimunud muusikasündmustest. Elagu muusika!

Õpilaste vastuvõtt Kullamaa Keskkooli 2019/2020. õ-a.

10.kl. astumiseks võetakse dokumente vastu 05.-30. augustini kella 09.00 -15.00 kooli kantseleis

- Kaasa võtta
- põhikooli lõputunnistus
- 9.kl. klassitunnistus

IX kooliolümpiamängud Kullamaal

Mai Jõevee, projektijuht

Aastal 2000 olid esimesed, antiikolümpiamängud. Tänavu kooliaasta lõpus pidasime üheksandat mängud. Kutsutud osalema oli Lääne-Nigula koolide 5-8.klasside õpilased. Ühtekokku tuli osalema 4 kooli: Taebla, Palivere, Risti ja Kullamaa. 160 võistlejat. Oli moodustatud 8 gruppi ja üheskoos võistlesid 5-6. klassi ja 7-8.klassi õpilased. Võisteldi kergete jookide: 60 m jooks, kaugushüpe, noorematel pallivise, vanematel kuulitõuge. Pendelteatejooks ja ringteatejooks. Kavas veel: maastikuvibu, noolevise, tuletõrje takistusriba, lendgolf.

Enne mängu korraldati koolides spordiviktoriini ja kunstikonkurssi. Iga kooli, iga klassi parim sai nendel aladel medali. Igal koolil oma rii-

gilipp(osalesid loosiga võetud Läänemere riigid) Seega neli: Vene, Leedu, Rootsi ja Soome. Oma maskott ja hüüdlause. Olümpiakülas püstitati telgid. Külla tuli olümpiavõitja GERD KANTER.

Mängude avamine rongkäigu, lipu heiskamise, tule süütamise, olümpiavande andmise ja pisikesse kultuuriprogrammiga.

Parimatele medaleid ja diplomid ning auhindadeks veel puuvilju. Pakuti ka lõunasuppi.

Suured tänud abistavale meeskonnale. Tore oli, et koolide direktorid olid kohal ja vallavanem oli tervitamas.

Üritust toetas Lääne-Nigula vald. Kes kohale tulid, jäid rahule. Mõte – aasta pärast teha X kooliolümpiamängud ja seekord siis meie valla I-IV klassi õpilastele.

Uut õppeaastat alustame pühapäeval, 1. septembril

9.00 rongkäik koolimaja eest kultuurimajja

9.10 õppeaasta avaaktus kultuurimajas

9.55 klassijuhataja tund

10.30 väljuvad koolibussid

10.30 direktori vastuvõtt 1. klassi õpilastele ja nende vanematele

- isikut tõendav dokument
- tervisekaart
- 1 dokumendifoto

Võtame vastu õpilasi ka mittetatsionaarsesse õppevormi 10. klassi (endise nimetusega õhtukool). Mittetatsionaarses õppevormis toimub õppetöö kahel päeval nädalas (teisipäev ja neljapäev). Dokumentide vastuvõtt 05.-30.augustini.

Esimese koolipäeva aktuste ajad Lääne-Nigula valla koolides

Uue õppeaasta esimese koolipäeva aktuste ajad Lääne-Nigula valla koolides on järgmised:

- Kullamaa Keskkool, 1. september kell 9.00;
- Oru Kool, 1. september kell 10.00 (2.-9. klass) ja kell 12.00 (1. klass);
- Martna Põhikool, 1. september kell 11.00;
- Taebla Kool, 1. september kell 11.00;
- Risti Põhikool, 1. september kell 11.00;
- Noarootsi kool, 1. september kell 12.00;
- Palivere Põhikool, 2. september kell 9.00;
- Nõva Kool, 2. september kell 10.00.

Vahvat ja tegusat algavat kooliaastat kõigile!

Kaie Talving
haridusnõunik

Kultuurisõnumeid Kullamaalt

Loit Lepalaan

Kullamaa kultuurimaja juhataja

Eestimaa sellesuvine suursündmus - XXVIII laulu- ja XX tantsupidu tähistas suure pidulikusega 150. aasta möödumist esimesest Eesti Üldlaulupeost.

Vaimustavatest vastukajadest esimesele üldlaulupeole, võeti 1869. aasta suvel Tartus toimunud kui imet. Esimesest peost kasvas aegade jooksul välja laulupeoliikumine, millel on imepärane võime liita kõik see rahvas üle maa kokku.

Siinkohal, austatud lugeja, teeksin lugupidamise märgiks kunagiste Kullamaa ja Läänemaa laulupidulistele mõeldes, põgusa ülevaate möödunust.

Teatavasti Läänlased esimesel üldlaulupeol Tartus ei osalenud. Vaikna vallakooli õpetaja Jaan Feldmanni meenutustest Kuuda seminari päevilt (Kuuda õpetajate seminar asus Läänemaal, Märjamaa ja Kullamaa kihelkonna piirialal ning asutati 1854. aastal Tolli mõisaomaniku Friedrich Stackelbergi poolt, kelle viimne puhkepaik on Kullamaa kalmistul). On aga teada, et seminari meeskooril, kes esines tihti Kullamaa ja Märjamaa kirikus, oli kindel plaan sõita Tartusse esimesele üldlaulupeole. Lauludki olevat selgeks õpitud. Suurele peole jäi aga minemata reisivahendite puudumise tõttu. Küll aga on seos 1869. aastal Tartus laulupeol kavas olnud meeskoorilaulul Kullamaaga. Teatavasti kõlas esimesel üldlaulupeol saksa helilooja Franz Abt'i koorilaul „Õhtu kellad“. Lepzigi Thomasschules ja ülikoolis õppinud, ning üle 3000 (!) koorilaulu kirjutanud helilooja ja dirigent oli aastatel 1852-1882 Barunschweigi õueteatri kapellmeister. Hertzogiriigi tollane valitseja oli Kullamaa kirikus oma viimase puhkepaiga leidnud ja Braunschweigis sündinud Württembergi printsessi venna Karli poeg, feldmarssal Wilhelm August Ludwig. 1880. aastal Tallinnas peetud III laulupeol osales 48 koori 782 lauljagaja. Sellest peost võttis kaks Läänemaalt pärit laulukoori esimest korda osa üldlaulupeost.

Esimene vabas Eestis peetud laulupidu toimus 1923. aastal Tallinnas.

VIII üldlaulupeo peopaigaks oli tänane Kadrioru staadion. Arhitekt Karl Burmani projekteeritud laululava, mis mahutas 10 562 lauljat, ehitati valmis Kullamaal, Koluvere mõisa-teenijate majas sündinud ehitusettevõtja Hans Sinisoff. 1857. aastal sündinud Hans läks Kullamaalt noore mehega Tallinna müüritööliseks ja mõne aja pärast oli töökas mees juba oma ehitusettevõtte omanik.

Hans Sinisoffi ehitatud on Lutheri -, Volta- ja Dvigateli vabrikuhooned, mitmed kirikud, elu- ja koolimajad. Tema ehitatud on ka Karl Burmani projekti järgi IX üldlaulupeo laululava ja peoplats. Pidulugu toimus 1928. aastal Tallinnas, millel osales 436 kollektiivi 15049 laulja ja mängijaga.

Samal peoplatsil, mille omanik, Lehmja mõisa piimarentnik ja hilisem Tallinna Põllumeeste- ja Lootuse Seltsi juhtiv tegelane Johannes Mürkes

rentis krundi Eesti Lauljate Liidule, peetakse Eestimaa üldlaulupidusid tänaseni.

Ehk on huvitav fakt seegi, et rendileping Mürkesega lõppes aastal 1963. Hans Sinisoffi ehitatud laululaval lauldi ja mängiti viimati XIV üldlaulupeol aastal 1955.

Kullamaa laulukoorid on osalenud aastast 1896 pea kõikidel üldlaulupidudel. Märkimisväärne on ehk ka fakt, et XIII üldlaulupeo avatseremoonial oli üks kuuest karjapasuna puhujast Kullamaa rahvapilliorkestri juht Osvald Lepalaan. Sama mehe kirjutatud „Kolhoosi polka“ kõlas aga X tantsupeol aastal 1973 koondorkestri esituses.

XI noorte laulu- ja tantsupeo „Maa ia ilm“ avalaulu solistide reas olid Kullamaa noored Anita Lipu, Anneli Riisalu ja Kullamaa päritoluga Johanna Liiv. Läbi aegade on Kullamaal koore, tantsijaid ja orkestreid juhendanud

ning laulupidudele viinud Taimo Terasama, Salme Tuisk, Maire Soosalu, Tooni Leedjärv, Ülle Tammearu, Helve Nappus, Lea Teder, Riina Gilden, Kadi Mäe, Hans Lillesmägi, Jaan Veidermann, Villem Leital, Ilmar Leital, Henrik Anniko, August Tarendi, Jüri Uustalu, Peeter Malein, Jüri Algma, Artur Uritam, Martin Lepberg, Osvald Lepalaan, Erich Altmäe.

Sellesuvisel juubelitepeol „Minu arm“, kus osales 1020 kollektiivi 32411 osavõtjaga, laulsid Kullamaa lapsed Lõuna-Läänemaa mudilaskoori koosseisus. Kullamaa vanemad noorikud laulsid aga Lihula naiskoori „Leelo“ ridades.

Kullamaa pererühm Riina Gildeni juhatusel tantsis vägevalt tantsupeo etendustel.

Laulu- ja tantsupeos väljenduv koosolemise tunne elab tänaseni juba 150 aastat ja sellest on saanud eesti rahvakultuuri ja eesti identiteedi olulisemaid osasid.

Kullamaal valmib kuldse maitsega mesi

Kullamaal kümme aastat mesilasi pidanud Andres Tamla (34) ütleb, et igaühel võiks olla oma mesinik. Täpselt samamoodi nagu on oma perearst ja oma juuksur.

Krista Kivisalu

Kui Andres kümme aastat tagasi vanematekodus sünnipäeva pidas, maandus külaliste silme all puu otsa mesilassülem. Kuna Andres oli lapsena vanaisaga taru kõrval uudistamas käinud ja enda meelest mesilastest midagi teadis – vanaisast jäänud ja üsna omapäi elanud tarudest see sülem tuligi – otsustati mesilased puu otsast alla tuua. Saadigi mummud kätte ja pandi tarru. Järgmisel päeval pani pere aga putku.

„Minus tekkis sportlik huvi – kuidas siis mesilastega õieti toimetada?“ räägib mesinik. Ta palus vanaemal üles otsida raamatud, millest vanaisa oli õppinud, ja luges need järjest läbi. Müstika! Mitte midagi ei saanud aru, nii keeruline tundus see mesilaste salajane elu!

Sülemist suure mesilani

Vanaisast jäänud viis peret suutis algaja mesinik 2011. aasta varakevadel teadmatusest välja suretada. Sünnipäevaks palus ta endale uue pere, luges raamatukogust kõik mesindusõpikud läbi ja tegi tasapisi peresid juurde. Toona

oli mõte pidada töö kõrvalt kuni 50 taru. Kui aga teedeehitusinsenerina töötanud mees 2012. aastal Olustverre õppima läks ja samal ajal töölt koondati, hakkas mesila justkui iseenest laienema. Nüüd on Andresel korralik meekäitlushoone, mitmes korjekohas üle valla rohkem kui 150 peret ja toimiv emadekasvatus. OÜ Mesikuma nime all on Kullamaa kuldse maitsega mesi, õietolm ja suur müügil mitmes kaubanduskettis ja ettevõtte oma e-poes.

„Kullamaa kant ei ole looduslikult küll kõige külluslikum korjema,“ ütleb ta, „aga see, mida mesilased siin korjavad, on puhas, mitmekesine ja maitsev. Siin kasvab ristikut, põdrakanepit, metsvaarikat – aga olen neile lisaks külvanud ka keerispead ja tatart. Igast korjekohast tuleb oma maitsega mesi.“

Kullamaa niidud sumisevad

Andres on pikka aega olnud Eesti Mesinike Liidu juhatusse liige ja on praegu üks kolmest mesinduskonsulendist Eestis. Ta on veendunud, et Eesti mesi on maailma parim just tänu sellele, et meil on liigirikkad korjemaad. „Eesti mesi on enamasti segamesi – Eesti on veel säilinud metsi ja niitusid ning seetõttu on mesilastel võimalik nektari kogumiseks valida endale meelepärased taimi,“ ütleb ta. „Segamesi on mitmekesise koostisega kui nn monofloorne mesi ja selle maitse ühans on igal aastal erinev. Ka mesilastele on see parem.“

Selle sügise uuendus Andrese mesilas on põneva mesilasteraapiatoota avamine. Selle valmimist ootab sumina rahustavat mõju hästi tundev mesinik ka ise suure huviga. Mesila suurimad probleemid on aga seotud turuga – mesi on teadupärast üks maailma enim võltsitud toiduaine ja ka Eestisse voolab mee nime all sisse siirupeid ja solgitud või kuumutatud mett. Sellepärast võib poest odavat mett ostes kergesti petta saada. „Mina olen oma klientidele ikka soovitanud, et kõige lihtsam viis ehtsat ja tervislikku mett saada on leida endale isiklik mesinik,“ ütleb Andres. Ja kindlasti on oma mesiniku pidamine meesõbrale palju odavam kui mesilaste pidamine.

Omakandi mesila kohta saab lisa lugeda www.mesikuma.ee

NOARROOTSIS
31. augustil
SUVELÕPULAAT
HOSBYS

kl. 11 - 16

Pastoraadi ees ja sees!

Kavas:
 kell 11.00 laada avamine ja müügipunktide tutvustamine;
 kell 11 - 13 kirikuseiklus Noarrootsi kirikus
 Laadamuusikat ja laadasuppi, laadaloterii,
 vanavara- ja käsitööd, hoidiseid ja maiustusi, aiasaadusi ja
 mahetooteid kohalikest kauplejatest ja ka väljastpoolt.

Laadakauplejate registreerimine kuni 26. augustini
 tel. 5200913 või kirjuta
 purksi.kultuurimaja@laanenigula.ee

Noarrootsi
mitmevõistlus 2019
 18. augustil kell 10
 kooli staadionil

Alad:
 kõrgus- ja kaugushüpe
 ketas, kuul, oda,
 100 m jooks kõigile
 750 m (naised)
 1500 m (mehed)

Osalema on oodatud ka koolinoored!
 Info ja registreerimine
 tel. 5200913 (Ülle) või 58051185 (Silver)
 Registreerimine kuni 14.08.

Hara sadama
 19. augustil
 kell 15 - 19.00 **Kalurite päev**

Avatud töõroad:
 ~ erinevad toidud kalast;
 ~ valmistamine ja töötlusviisid;
 KR Food Consult OÜ

Müügil suitsukala ja kodused kalatooted Orsapisid OÜ

JUSTA MENT

MTÜ Harga

LYFFLAND TUUR 2019

31 August **KIRRIMÄGGI** kell 18
KIRIMÄE

KIRIMÄE RAHVAMÕIS
 Kirimäe, Lääne-Nigula kihelkond, Läänemaa

VENNASKOND

LIVOMÕ IGGÕKS !

Pilet 15 €

Saada sõbrale edasi !

MIKSTEATER

NÄHTAMATU POISS

Kirimäe Rahvamõis
 11. september, kell 19.00
 Pilet 2€

Autor: Donald Tomberg
 Lavastaja: Kristo Toots
 Kunstnik: Maarja Meeru (Vanemuine)
 Muusikaline kujundus: Andres Vago
 Osades:
 Katrin Kalma, Marko Mäesaar (Teatribuss),
 Kristo Toots, Andres Vago

Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool

KUTSEÕPE TSÜKLIÕPPES TÄISKASVANUD ÕPPIJALE

- Kokk 2 a
- Kondiiter 1,5 a
- Pagar 1 a
- Abikelnar 0,5 a
- Puhastusteenindaja (TPÕ) 1 a
- Automaaler (aerograafia lisaoskusega) 1,5 a
- Sõiduautotehnik (autoelektriku lisaoskusega) 2 a
- Sõiduautodiagnostik 1 a
- Väikemasina, mootor- ja jalgrattatehnik 2 a
- Autoplekksepp- komplekteerija 1,5 a (vanade autode taastaja lisaoskusega)
- Mööblirestauraator 2 a
- Puukäsitöölaine 2 a
- Potsepp-sell 0,5 a
- Keraamik 2 a
- Sepp 2 a

Lisainformatsioon:
 kool@vigalattk.ee
 Tel.+372 569 39083
 WWW.vigalattk.ee

Õppetöö koolis
 2 korda kuus
 3 päeval

Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool

KUTSEKESKHARIDUSÕPE

- Kokk 3 a *
- Puhastusteenindus - kodumajandus 3 a *
- Automaaler 3 a *
- Autoplekksepp - komplekteerija 3 a *
- Ehitusviimistlus 3 a *
- Mootorsõidukitehnik spetsialiseerumisega sõiduautotehnik 3 a spetsialiseerumisega väikemasina-, mootor- ja jalgrattatehnik 3 a

KUTSEÕPE

- Sõidukite pindade hooldaja ja rehvittehnik 1 a
- Abikokk 1 a
- Puukäsitöölaine 1 a (TÕK)
- Puhastusteenindaja abiline 2 a (TÕK)
- Köögiabiline 2 a (TÕK)

Põhiharidusõpingud katkestanutele
 Kutseõpe koos põhiharidusõpingute jätkamise võimalusega 8. ja 9. klassis

- Puidukäsitöölaine

Eriala võimalik õppida ka lihtsustatud õppekava alusel
 TÕK - põhikooli toimetuleku õppekava

Tel. +372 569 39083
 kool@vigalattk.ee
 www.vigalattk.ee

Kodukohvikud
 20. augustil 2019
 Kullamaal ja selle ümbruses

- Mannikese kohvik**
 10.00-17.00
 Männa talu, Mõrdu küla (Liivilt 2 km Martna poole)
 Mannikese kohviku leiab sildi ja õhupallide abil
- Üdruma seltsimaja kohvik**
 11.00-15.00
 Üdruma seltsimaja, Üdruma küla
 Kell 13.00 kontsert- esineb tulevikulootus Andri
- Kullametsa viburaja kalakohvik**
 10.00-17.00
 Kullametsa küla
 Vibulaskmise võimalus. Lastele mänguväljak.
- Mäe-Lauri kodukohvik**
 11.00-15.00
 Mäe-Lauri talu, Kalju küla
 Müügis lisaks käsitööd, tünnisauna võimalus (kaasa ujumisriided), batuut.

- Nupu talu kohvik**
 10.00-15.00
 Nupu talu, Leila küla
 Küpsetised ja sushi. Müügil puukujud. Näomaalingud.
- Koluvere seltsimaja kohvik**
 10.00-15.00
 Koluvere seltsimaja, Koluvere küla
 Müügil palju maitsevaid küpsetisi.
- Meribeli kohvik**
 10.00-15.00
 Coop kaupluse parkla, Kullamaa küla
 Lisaks küpsetistele müüa kohvikupidaja riideid ja jalanõusid
- Kullamaa käsitöömaja kohvik**
 10.00-15.00
 Kullamaa käsitöömaja, Kullamaa küla
 Lisaks küpsetistele käsitöö müük ja õnneloos
- Kullamaa Goldenbecki õpilaskohvik**
 10.00-15.00
 Goldenbecki maja, Kullamaa küla
 Kohvikud peavad Kullamaa Keskkooli tantsulapsed.
- Kullamaa motokohvik**
 10.00-15.00
 Kullamaa Keskkooli kõrval, Kullamaa küla
 Võimalik näha erinevaid ralliautosid